

A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság

ajánlása

az előzetes tájékoztatás adatvédelmi követelményeiről

I.

Az ajánlás kibocsátásának indoka

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata¹ alapján Magyarország Alaptörvénye VI. cikk (2) bekezdésében rögzített személyes adatok védelméhez való jog egyik legfontosabb alkotmányos követelménye az, hogy *„mindenki számára követhetővé és ellenőrizhetővé kell tenni az adatkezelés egész útját, vagyis mindenkinek joga van tudni, ki, hol, mikor, milyen célra használja fel az ő személyes adatait.”* Ezen alkotmányos követelmény az adatkezelés megkezdése előtt az előzetes tájékoztatáson keresztül érvényesülhet.

Az érintett az előzetes, megfelelő tájékoztatás alapján képes felismerni azt, hogy az adott adatkezelés milyen hatással van az információs önrendelkezési jogára és a magánszférájára. Az érintettek a megfelelő tájékoztatáson keresztül ismerhetik meg a személyes adataikra vonatkozó adatkezelést, illetve ezáltal érvényesülhet az információs önrendelkezési joguk. Megfelelő tájékoztatás hiányában az adatkezelő oldalán olyan „információs erőfölény” alakulhat ki, amelynek felhasználásával az érintett jogai, érdekei sérülhetnek.

Az előzetes tájékoztatásra vonatkozó követelményeket a jogalkotó az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) 20. §-ában fogalmazta meg. Az előzetes, megfelelő tájékoztatás kötelezettségének központi eleme az Infotv. 20. § (2) bekezdése², amely felsorolja azokat az alapvető adatkezelési körülményeket, amelyekről az adatkezelőnek tájékoztatást kell nyújtania. Emellett az előzetes tájékoztatás vonatkozásában is jelentős szerepe van az Infotv. 4. § (1) bekezdés második mondatában megfogalmazott tisztességes adatkezelés alapelveinek. Az adatok felvételének tisztességessége az előzetes tájékoztatással összefüggésben az Infotv. 20. §-ában megfogalmazottakon túlmenően további követelmények érvényesülését jelenti.

Tekintettel kell lenni továbbá arra is, hogy az Infotv. 20. § (2) bekezdése alapvetően egy példálódzó felsorolást tartalmaz. A jogalkotó alapvetően azt írja elő az adatkezelőknek, hogy az adatok *„kezelésével kapcsolatos minden tényről”* nyújtsanak tájékoztatást, majd az *„így különösen”* fordulatot követően kiemeli azokat a körülményeket, amelyeket a legfontosabbnak ítél meg. A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (a továbbiakban: Hatóság) szerint az előzetes tájékoztatás elemeit az Infotv. 15. § (1) bekezdése alapján további követelményekkel kell

¹ Az Alkotmánybíróság legelőször a 15/1991. (IV. 13.) AB határozatában mondta ki, legutóbb pedig a 32/2013. (XI. 22.) AB határozatban.

² Infotv. 20. § (2) bekezdés *„az érintettet az adatkezelés megkezdése előtt egyértelműen és részletesen tájékoztatni kell az adatai kezelésével kapcsolatos minden tényről, így különösen az adatkezelés céljáról és jogalapjáról, az adatkezelésre és az adatfeldolgozásra jogosult személyéről, az adatkezelés időtartamáról, arról, ha az érintett személyes adatait az adatkezelő a 6. § (5) bekezdése alapján kezeli, illetve arról, hogy kik ismerhetik meg az adatokat. A tájékoztatásnak ki kell terjednie az érintett adatkezeléssel kapcsolatos jogaira és jogorvoslati lehetőségeire is”.*

kiegészíteni. Az Infotv. 15. §-a az érintettnek azon jogát szabályozza, amikor az adatkezelés megkezdését követően szeretne tájékoztatást kérni a személyes adatainak kezeléséről.³ Az Infotv. 15. § (1) bekezdése és az Infotv. 20. § (2) bekezdése között bár átfedés van, azonban az Infotv. 15. § (1) bekezdése több olyan körülményt is felsorol, amely nem található meg az Infotv. 20. § (2) bekezdésében: a kezelt adatok köre, az adatok forrása, az adatfeldolgozó neve, címe és az adatkezeléssel összefüggő tevékenysége.

Ezen túlmenően az Infotv. és más törvények speciális tájékoztatási kötelezettségeket írhatnak elő az egyes adatkezelések vonatkozásában. Ilyennek tekinthető például az Infotv. 11. § (2) bekezdése is, amelynek értelmében az érintettet kérelmére tájékoztatni kell az alkalmazott automatizált módszerről és annak lényegéről, valamint az érintettnek álláspontja kifejtésére lehetőséget kell biztosítani. Habár az Infotv. az érintett kérelmére ír elő tájékoztatási kötelezettséget, a Hatóság álláspontja szerint azonban a tájékoztatásnak már előzetesen meg kell történnie, hiszen az Infotv. 20. § (2) bekezdése elsőrendű kötelezettségként szabja meg, hogy az adatok kezelésével kapcsolatos minden tényről tájékoztatni kell az adatalanyt, és az adatkezelő által alkalmazott automatizált döntéshozatal befolyásolhatja az érintettnek az adatkezeléssel összefüggésben hozott döntését (hozzájárul-e az adatkezeléshez vagy sem).

Az adatkezelőknek tehát az Infotv. 20. § (2) bekezdésének alapul vételével – és az Infotv. 15. § (1) bekezdésének és egyéb, speciális tájékoztatási kötelezettségek figyelembe vételével – egy olyan előzetes tájékoztatást kell biztosítani, amelyen keresztül az adatalanyok felismerhetik azt, hogy az adatkezelés milyen hatással járhat a magánszférájukra. A Hatóság állandó gyakorlata szerint ennek legegyszerűbb formája egy adatkezelési tájékoztató megalkotása, és annak biztosítása, hogy az érintettek az adatkezelést megelőzően a tájékoztatót megismerhetik.

A Hatóság megítélése szerint az adatkezelők túlnyomó többsége tisztában van azzal a kötelezettségével, hogy adatkezelési tájékoztatót kell alkotnia, amelyen keresztül felvilágosítást nyújt az érintettek számára az általa végzett adatkezelésről. A Hatóság elvétve találkozik olyan esettel, hogy valamely adatkezelő ne ismerné ezt a kötelezettségét. A Hatóság azonban azt tapasztalta, hogy az adatkezelési tájékoztatók sok esetben nem felnek meg a fent kifejtett alapvető alkotmányos követelménynek, és a magánszemélyek annak alapján nem tudják felismerni azt, hogy az adott adatkezelés milyen hatással van az információs önrendelkezési jogukra és a magánszférájukra. A Hatóság álláspontja szerint ez arra vezethető vissza, hogy az adatkezelők nem rendelkeznek megfelelő ismeretekkel arról, hogy pontosan milyen követelményeket is szükséges megtartani az adatkezelési tájékoztatóval kapcsolatban.

A Hatóság az előzetes tájékoztatásra vonatkozó alkotmányos előírások érvényesülése érdekében az Infotv. 38. § (4) bekezdés c) pontja alapján ajánlást bocsát ki az adatkezelők részére. Jelen ajánlásban tisztázza azokat a követelményeket, amelyeket az adatkezelőknek az előzetes tájékoztatásuk során meg kell tartaniuk, illetve amelyek alapul vételével módosítaniuk kell a jelenlegi adatkezelési tájékoztatójukat.

³ Ezzel összefüggésben érdemes megjegyezni, hogy habár az Infotv. 15. § (1) bekezdése az érintettnek az Infotv. 14. § a) pontjában nevesített jogát szabályozza (tájékoztatáshoz való jog), és az érintetti joggyakorlás során az érintettet a konkrét adatkezelési körülményekről kell tájékoztatni (így például az adatkezelő konkrétan meg kell neveznie, hogy az érintett mely személyes adatát kezeli, illetve mi is volt ezen személyes adatok forrása), azonban egy előzetes tájékoztatás során lehetséges ezeket az adatkezelési körülményeket összefoglalóan, általánosságban meghatározni.

A tájékoztatás megadása történhet írásban – különféle levelekben, nyomtatványokon, szabályzatokban – és egyéb módokon, így szóban is. Az adatkezelőnek igazolnia kell a tájékoztatás megtörténtét, így – egyes kivételektől eltekintve - az írásbeli, dokumentált tájékoztatási forma a főszabály. A fogyatékossgal élők tájékoztatására vonatkozó egyes speciális szabályokat az ajánlás melléklete tartalmazza.

Mint ahogy a tájékoztatást mindig az adott adatkezelésre jellemző sajátosságok szerint kell kialakítani, így a szerteágazó célú és különböző jogalapú adatkezelések esetében egy tipikus formaszöveget nem lehet meghatározni. A Hatóság azonban az alább részletezendő jogszabályi rendelkezések, illetve a gyakorlati tapasztalatok, jogesetek bemutatásán keresztül egy olyan szempontrendszer ad, melyet figyelembe véve, az adott adatkezelésre vonatkoztatva az adatkezelő kialakíthatja a megfelelő tartalmú és formájú tájékoztatást. Az ajánlás általános adatkezelésekre vonatkozik, így nem tér ki részletesen az egyes ágazati törvényekben megfogalmazott speciális követelményekre⁴.

II.

Az előzetes tájékoztatás minőségével és elérhetőségével összefüggő követelmények

Az ajánlás II. és III. pontjában kiemelt követelmények esetében a Hatóság nagyban támaszkodott az Adatvédelmi Irányelv⁵ 29. cikke szerint létrehozott Adatvédelmi Munkacsoportnak⁶ a hozzájárulás fogalom-meghatározásáról szóló 15/2011. számú véleményében⁷ (a továbbiakban: Vélemény) kifejtettre. A Munkacsoport a Véleményében számos olyan megállapítást tett, amelyek irányadóak lehetnek az Infotv. alkalmazása szempontjából is.

Az Adatvédelmi Munkacsoport a Véleményben többek között kimondta, hogy *„különös jelentőséggel bír a tájékoztatás módja (egyszerű, zsargon használata nélküli, érthető, figyelemfelkeltő szövegben) annak értékelésekor, hogy a hozzájárulás tájékozott-e. A tájékoztatás módját a tartalomhoz kell igazítani: a rendszeres/átlag felhasználó számára érthetőnek kell lennie.”*⁸ Emellett a Munkacsoport kiemelte, hogy fontos a tájékoztatás elérhetősége és láthatósága: *„az információt közvetlenül az egyénekhez kell eljuttatni. Az nem elég, ha az információ elérhető valahol. [...] A tájékoztatásnak jól láthatónak (betűtípus és betűméret), feltűnőnek és minden részletre kiterjedőnek kell lennie.”*⁹

A Hatóság álláspontja szerint az Adatvédelmi Munkacsoportnak a Véleményben megfogalmazott követelményei levezethetők az Infotv. 4. § (1) bekezdésében tisztességes adatkezelés alapelveiből is. A megfelelő, előzetes tájékoztatás körében a tisztességes és törvényes adatkezelés azt a kötelezettséget állítja az adatkezelővel szemben, hogy a tájékoztatás

⁴ Ilyen speciális követelmények lehetnek például a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvényben (a továbbiakban: Grt.) vagy a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvényben (a továbbiakban: Sztv.).

⁵ A személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló 95/46/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv.

⁶ Az Adatvédelmi Munkacsoport az adatvédelemmel, valamint a magánélet védelmével kapcsolatos kérdésekkel foglalkozó, független európai tanácsadó szerv.

⁷ http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2011/wp187_hu.pdf

⁸ Vélemény, 21. oldal.

⁹ Vélemény, 21. oldal.

szakzsargon használata nélküli, bárki számára könnyen érthető szövegben történjen meg. Emellett az adatkezelőnek megfelelő intézkedéseket kell hozniuk az adatkezelési tájékoztató megismerhetősége és elérhetősége érdekében.

Mindezek figyelembe vételével a Hatóság az alábbi követelményeket fogalmazza meg az adatkezelési tájékoztató elérhetőségével és minőségével kapcsolatban:

1. *A tájékoztatás közérthetőségének biztosítása*

Nem fogadható el az a gyakorlat, amennyiben az adatkezelő pusztán szó szerint megismétli a jogszabályok szövegét. Az adatkezelési tájékoztató lényege ugyanis az, hogy az adatkezelő milyen módon tartja meg a jogszabályban foglalt követelményeket. A jogszabályi rendelkezések pusztá átvétele az adatkezelési tájékoztató szövegét számos esetben bonyolulttá és nehezkessé teszik. Egy normaszöveg többnyire rövid, tömör, sallangmentes szöveg, amely értelmezéséhez az egész jogszabály, illetve az adott jogterület alapelveinek az ismerete is szükséges.

Számos olyan adatkezelési tájékoztatóval lehet találkozni, amelyben szó szerint idézik az Infotv. 3. §-ában szereplő értelmező rendelkezéseket (vagy közül néhányat). A Hatóság ezzel összefüggésben fontosnak tartja, hogy egy-egy fogalmat akkor érdemes definiálni, ha annak a hétköznapi életben használt értelmétől eltérő jelentése lenne az adatkezelés során vagy az adatkezelő olyan szakkifejezésnek tekinti, amelynek nincs közismert jelentése. Ebben az esetben is mindennapi életben használt szavakkal kell körülírnia a fogalmat, és nem az Infotv. 3. §-ában (vagy akár más jogszabályban) szereplő meghatározást kell a tájékoztatóba átemelni.

Ehhez hasonlóan, ugyancsak sok esetben lehet találkozni azzal, hogy az adatkezelők az Infotv. vagy más, adatvédelmi tárgyú törvény alapelveit szó szerint vagy kis módosítással idézik. Az előzetes tájékoztatásra vonatkozó kötelezettség teljesítése szempontjából azonban ezen alapelvek nem hordoznak olyan érdemi információt, amelyek az érintettek számára hasznosak lehetnek. Egy adatkezelési tájékoztató megfogalmazása során nem annak van jelentősége, hogy az adatkezelő ismeri-e az adatvédelem alapelveit, hanem arról kell tájékoztatást nyújtania, hogy az adatkezelése során ténylegesen hogyan is érvényesülnek az alapelvek.

Szintén gyakran lehet találkozni azzal is, hogy az adatkezelők felsorolják az adatkezelésre vonatkozó jogszabályokat, köztük olyanokat is, amelyek elenyésző szereppel rendelkeznek az adatkezelésükben. Alapvetően segítheti az érintettek tájékoztatását az, ha az adatkezelő megjelöli azt, hogy milyen jogszabályok vonatkoznak az adatkezelésre. Ebben az esetben azonban érdemes súlyozni, mely jogszabályoknak is lehet fontos szerepe az adatkezelés megértésében, és mely jogszabályok azok, amelyek csak áttételes szereppel rendelkeznek az adatkezelésre. Így például több adatkezelési tájékoztatóban is feltüntetik az egyének védelméről a személyes adatok gépi feldolgozása során, Strasbourgban, 1981. január 28. napján kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1998. évi VI. törvényt, amelynek azonban a hétköznapi életben elenyésző hatása van bármely adatkezelő kötelezettségeire.

A tájékoztató megszövegezésénél – a jogszabályi szöveget kiindulópontként használva – célszerű az egyes adatkezelési körülményeket rövid, a hétköznapi életben gyakran használt szavakkal körülírni. Az adatkezelőknek kerülniük kell a többszörösen összetett tagmondatból álló, bonyolult, hosszú mondatok használatát. Emellett egy összetettebb adatkezelés megértését jelentősen elősegíti az, ha az adatkezelő példákon keresztül mutatja be az adatkezelést.

2. A tájékoztató olvashatósága, áttekinthetősége

A tájékoztatónak strukturálnak, könnyen áttekinthetőnek kell lenni, amelyet elsődlegesen a szöveg megfelelő szintű tördelésével, felsorolással, pontokba szedéssel lehet elérni. A megfelelő tördelés kiemelt jelentőségű, hiszen az érintett így könnyen megtalálhatja a szövegben a számára releváns részeket. Emellett – megfelelő betűméret alkalmazásával – biztosítania kell a szöveg olvashatóságát.

Példa: a Hatóság több, termékbemutató adatkezelését vizsgáló határozatában megállapította, hogy a tájékoztató ezen formai szempontnak nem felel meg annak rendkívül kis betűméretű megjelenítése miatt. Különös tekintettel arra, hogy a termékbemutatók résztvevői főleg az idősebb korosztályból kerülnek ki, számukra a tájékoztató olvashatatlanul kicsi.¹⁰

JÓ GYAKORLAT: Bonyolultabb adatkezelések (például több adatkezelési cél, eltérő jogalapú vagy időtartamú adatkezelések, egyes adatkezelési célok esetében más és más a személyes adatok köre) esetében a tájékoztatót a könnyebb átláthatóság érdekében – a szöveges leírás mellett – célszerű lehet táblázatos formában is közzétenni. Így például ebben az esetben a táblázat oszlopai lehetnek: az adatkezelés megnevezése, az adatkezelés célja, az adatkezelés jogalapja, a kezelt adatok köre, az adatkezelés időtartama, de az oszlopok száma vagy elnevezése változhat a konkrét adatkezelési körülmények ismeretében.

JÓ GYAKORLAT: Ha az adatkezelés jellege engedi, jó gyakorlat lehet egy kérdezz-felelek mintájú közérthető tájékoztató, amely a leggyakrabban felmerült kérdésekről ad rövid, tömör és lényegre törő tájékoztatást.

Példa: KÉRDÉS – „Ha megadom a nevemet és e-mail címemet, akkor az azt jelenti, hogy az XY adatkezelő korlátlan ideig megőrzi személyes adataimat?” VÁLASZ – „Nem, amennyiben kéred, a személyes adataidat töröljük”.

3. A tájékoztató igazodjon az érintettek köréhez

Amennyiben az adatkezelés során viszonylag nagy pontossággal meghatározható az érintettek köre, akkor az előzetes tájékoztatásnak igazodnia kell e speciális csoport sajátosságaihoz.

Amennyiben az adatkezelő szándéka szerint az adatkezelés eleve kiterjed külföldi állampolgárok személyes adataira (például egy hostel vendégkönyve, külföldieknek szóló pályázat), az adatkezelőnek biztosítania kell azt, hogy az adatkezelési tájékoztató legalább angol nyelven elérhető legyen. Ha az adatkezelés fogyatékosággal élő személyek adataira is kiterjed, akkor az adatkezelőnek törekednie kell arra, hogy a megfogalmazott tájékoztató akadálymentesen megismerhető legyen bármely fogyatékosággal élő számára. Ez utóbbi esetben nagyban elősegíti az előzetes tájékoztatás követelményének érvényesülését az, ha az írásbeli tájékoztató mellett az adatkezelő szóban is ismerteti az adatkezelés lényeges ismérveit.

¹⁰ NAIH-4996/2012H., NAIH-826/2014/H., NAIH-827/2014/H., NAIH-99/2014/H. számú határozatok.

4. A tájékoztató nem jognyilatkozat.

A Hatóság tapasztalatai szerint egyes adatkezelők a hozzájáruláson alapuló adatkezelések esetében az adatkezelési tájékoztatóra jognyilatkozatként tekintenek, amelyen keresztül az érintettek a személyes adataik kezeléséhez hozzájárulnak. Vitathatatlan, hogy a tájékoztatóban foglaltak alapvetően meghatározzák az érintetti beleegyezés, mint jognyilatkozat tartalmát. Azonban az Infotv. 3. § 7. pontjában definiált hozzájárulás fogalmában élesen elkülönül egymástól a hozzájárulásról nyújtott előzetes tájékoztatás és az érintett akaratának a kinyilvánítása¹¹. A megfelelő tájékoztatás az alapja, az első lépése a beleegyezésnek, amely egy attól különálló, független követelményként jelenik meg, és az adatkezelő megfelelő tájékoztatása miatt lehet érvényes az érintett jognyilatkozata.

Példa: egy adatkezelési tájékoztatóban az adatkezelő „A regisztrációhoz kapcsolódó érintetti jognyilatkozat” cím alatt egyes szám első személyben, konkrét jognyilatkozatot fogalmazott meg. Ebben az esetben nem arról volt szó, hogy az adatkezelő tájékoztatta az érintettet a regisztráció folyamatáról, lényeges sajátosságáról (milyen tartalmú jognyilatkozatot fogad is el), hanem egy joghatás kiváltására irányuló nyilatkozat szerepelt a tájékoztatón belül.

Amennyiben az adatkezelők jognyilatkozatként tekintenek az adatkezelési tájékoztatóra, akkor a Hatóság tapasztalatai szerint ezáltal romlik a tájékoztató közérthetősége, átláthatósága: a túlzottan pontos, aprólékos jogi megfogalmazás miatt egy átlagos felhasználó nem érti meg azt, hogy milyen módon is kerül sor a személyes adatai kezelésére. Emellett a jognyilatkozat jellegű megfogalmazására koncentráló adatkezelő nem feltétlenül teljesíti az Infotv. 20. § (2) bekezdésében felsorolt követelményeket (például nem tájékoztatja az adatfeldolgozó igénybevételéről, ami jognyilatkozat szempontjából mellékes kérdés lehet).

5. A tájékoztató ismertesse az adatkezelő egyedi adatkezelését

Ezen követelménynek alapvetően a több szervezeti egységből álló adatkezelők esetében van szerepe, amikor a személyes adatokhoz a szervezetrendszeren belül többen is hozzáférnek. Az adatkezelési tájékoztató akkor teljesíti az előzetes tájékoztató követelményeit, ha az tartalmazza az adott szervezetre, cégre vonatkozó saját adatkezelési előírásokat. Az érintettek ugyanis egy adott cég, szervezet adatkezelési folyamatát, annak speciális adatkezelési rendjét az Infotv.-ben rögzített általános adatvédelmi szabályokon túl nincs lehetőségük más forrásból megismerni. Ezek ismerete nélkül azonban nem ítélik meg az adatkezelés hatását a jogaikra nézve, és nem dönthetnek tájékozottan az adataik kezeléséről.

6. A tájékoztató rendelkezésre állása, elérhetősége

Az Infotv. rendelkezéseiből fakadó követelmény, hogy az adatkezelési tájékoztatónak a személyes adatok felvételekor az érintettek számára rendelkezésre kell állnia, lehetőséget kell biztosítani annak megismerésére. Ha például az adatok felvételére az érintett szóbeli közlése útján kerül sor, az adatkezelőnek gondoskodnia kell arról, hogy a tájékoztatót az érintett a helyszínen elolvashassa. Egy telefonbeszélgetésen keresztül rögzített adatok esetében az adatkezelőnek

¹¹ Az Infotv. 3. § 7. pontja alapján hozzájárulás „**az érintett akaratának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adok (...) kezeléséhez.**”

biztosítani kell azt, hogy a beszélgetés kezdetekor az adatkezelőt képviselő személy egyértelmű felvilágosítással szolgáljon az adatkezelés lényeges körülményeiről. Az információs társadalom jelenlegi, technikailag magas szintű környezetében alapvetően elvárható az is, hogy ezen túlmenően az adatkezelő biztosítsa az érintett számára annak lehetőségét, hogy a tájékoztató folyamatosan elérhető és megtekinthető legyen (így például az érintett az adatkezelő honlapján keresztül meg tudja tekinteni). A tájékoztatót a honlap nyitóoldalán szükséges elérhetővé tenni. Emellett a tájékoztatót a legfontosabb adatkezelési lépések mindegyikénél érdemes megismerhetővé tenni (például egy regisztráció esetében a regisztráció előtt, a regisztráció folyamatánál, stb.). Azokban az esetekben, ahol a tájékoztatás megjelenítésének technikai korlátja van (például belépőjegy mérete) az érintettek tájékoztatását legmagasabb szinten az a gyakorlat biztosítja, ha legalább az adatkezelés és az adatkezelő megnevezésre kerül, valamint az adatkezelési tájékoztató internetes elérhetősége megjelenik. Illetve amennyiben az adatkezelő az általános szerződési feltételeibe szeretné elhelyezni az adatvédelmi tájékoztatót, úgy azt a szövegben jól elkülönítve jelenítse meg.

III.

Az előzetes tájékoztatás Infotv. 20. § (2) bekezdése szerinti követelményei

1. Az adatkezelő megnevezése

Az adatkezelő megnevezése körében alapvetően az adatkezelő nevét és elérhetőségeit kell megjelölni. Az adatkezelő amennyiben szükségesnek tartja, további azonosító adatokat is feltüntethet (például cégjegyzékszám).

Az adatkezelő elérhetőségei körében mindenképpen szükséges mind postai címet (hivatalos levelezési címet), mind elektronikus elérhetőséget (e-mail cím) megadni. Az adatkezelőnek olyan e-mail címet szükséges választania, amelynek levélforgalmát az adatkezelő munkavállalója rendszeresen figyeli, ellenőrzi és gondoskodik azok érdekében történő megválaszolásáról.

A tájékoztatóban továbbá fel kell tüntetni az adatkezelő honlapjának címét, mivel az adatkezelési tájékoztató folyamatos elérhetőségét ezen keresztül lehet a legegyszerűbben biztosítani, így az érintettek bármikor könnyen és egyszerűen felvilágosítást kaphatnak, hogy személyes adataikat milyen adatkezelési körülmények mellett kezelik.

Az adatkezelőknek bizonyos esetekben (például a telefonbeszélgetésen keresztül végzett adatkezeléseknél) fokozottan ügyelniük kell arra, hogy az érintett egyértelműen azonosítani tudja az adatkezelőt.

Példa: a termékbemutatót vizsgáló hatósági eljárásokban a call centerek működésének rengeteg hiányossága volt megállapítható. A vizsgálat feltárta, hogy a call script a bemutatkozásnál nem követeli meg kifejezetten az adatkezelő nevének közlését, továbbá semmilyen iránymutatást nem tartalmaz arról, hogy miképpen tájékoztassák az érintetteket az adatkezelés körülményeiről, így az adatkezelő személyéről, az adatok forrásáról, az adatkezelés céljáról és az érintetti jogokról. Egy másik call script ugyan tartalmaz bemutatkozási fordulatot is, azonban csak a telefonáló munkatárs nevének közlését írja elő, az adatkezelő adatainak közlését nem. A beszélgetés adategyeztetéssel ér véget, ahol elkérik az érintett mobiltelefonszámát és e-mail címét is, azonban ezen a ponton sem

található utasítás az adatkezelő személyéről, illetve az adatkezelés lényeges körülményeiről való tájékoztatás megadására. Egyik call script sem tartalmazza az adatkezelő nevét.¹²

Az adatkezelési tájékoztatóban fel lehet tüntetni az adatkezelő telefonszámát is. Ezzel kapcsolatban érdemes megjegyezni, hogy azon keresztül legfeljebb általános tájékoztatást lehet adni az érintettek számára, de az érintett bármely jogának gyakorlásával kapcsolatos nyilatkozatát (így például az adatairól való tájékoztatáskérését) alapvetően írásban fogadhatja el az adatkezelő (elektronikus úton vagy postai úton). Ezzel biztosítani lehet azt, hogy ha az adatkezelőnek kétségei vannak az érintett kilétét illetően, hogy az adott kérelem valóban az adatalanytól származik-e, akkor valamilyen azonosítási eljárás alapján az adatkezelő megbizonyosodhasson az érintett személyének hitelességéről.

Többes adatkezelés, illetve adattovábbítás esetén minden adatkezelő nevesítése szükséges¹³, az előzőekben részletezett elérhetőségek megjelölésével.

2. Az adatkezelés célja

Az információs önrendelkezési jog egyik legfontosabb garanciája a célhoz kötött adatkezelés követelménye.¹⁴ Egy adatvédelmi tájékoztató minimális követelményének tekinthető tehát az, hogy az adatkezelő pontosan megjelölje az adatkezelés célját.

Az adatkezelőnek az adatkezelés célját úgy kell megfogalmazni, hogy az érintett egyértelműen meg tudja állapítani azt a tevékenységet, amelyhez a személyes adatai kezelése kapcsolódik. Az adatkezelőnek ügyelnie kell arra, hogy az adatkezelési cél kellően konkrét és pontos legyen. Például nem elegendő az, hogy a személyes adatokat marketing célból kezeli, mert ebbe az értelmezésbe beletartozhat az érintettnek küldött reklámoktól kezdve a marketing más megvalósulási formái is (például a személyes adatok felhasználása promóciós kiadványok elkészítésére). Ebben az esetben szükséges úgy leszűkíteni az adatkezelési célt, hogy az csak egyféle értelmezést tegyen lehetővé (a fenti példánál maradva a túl általános „marketing cél” helyett az adatkezelő az adatkezelés céljaként például azt jelölje meg, hogy „reklámlevelek küldése e-mailen keresztül”). E helyütt is fontos megemlíteni, hogy az adatkezelés céljának

¹² pl. NAIH-4996/2012/H., NAIH-320/2014/H.

¹³ Az Adatvédelmi munkacsoport 1/2010. számú, az adatkezelő és az adatfeldolgozó fogalmáról szóló véleménye szerint: „A lényeg annak a biztosítása kell, hogy legyen, hogy még az olyan összetett adatfeldolgozási környezetekben is, ahol a személyes adatok feldolgozásában különböző adatkezelők játszanak szerepet, egyértelműen megállapítsák az adatvédelmi szabályok betartásáért és az e szabályok esetleges megszegéséért való felelősséget, annak elkerülése érdekében, hogy csökkenjen a személyes adatok védelme vagy a „negatív hatásköri összeütközés”, és joghézagok merüljenek fel, mivel ennek eredményeként az irányelvből eredő egyes kötelezettségeket vagy jogokat egyik fél sem biztosítaná. Leginkább ezekben az esetekben fontos, hogy az érintettek egyértelmű tájékoztatást kapjanak, amely ismerteti a feldolgozás különböző szakaszait és kifejti, hogy ezeknek kik a szereplői. Meg kell határozni továbbá, hogy minden adatkezelő minden érintett jogai tekintetében illetékes-e, illetve hogy melyik jogra vonatkozóan melyik adatkezelő illetékes.”

¹⁴ Az Infotv. 4. § (1) bekezdése szerint „személyes adat kizárólag meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében kezelhető. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie az adatkezelés céljának, az adatok felvételének és kezelésének tisztességesnek és törvényesnek kell lennie.(2) Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas. A személyes adat csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig kezelhető.”

megjelölésekor is lényeges a közérthetőség, ezért kerülendő a szakzsargon, a speciális szakmai kifejezések használata (pl. targetálás).

Nem elfogadható olyan adatkezelési cél megjelölése, amely elfedi az adatok felhasználásának tényleges, valós indokát, célját.

Példa: A termékbemutatók adatkezelése ügyében született határozatok szinte mindegyike megállapítja, hogy az adatkezelés valós céljáról nem tájékoztatták az érintetteket. A telefonon felhívott embereket egészségnapra invitálják, és a helyszínen derül ki, hogy valójában termékbemutatóra érkeztek, tehát adataikat is e célból kezelik, az adatkezelés valós célja nem egészségügyi, hanem gazdasági cél. A tájékoztatónak ezért tartalmaznia kell azt is, hogy az adatkezelés a termékértékesítés céljából szervezett rendezvény lebonyolítása érdekében történik.¹⁵

Bizonyos adatkezelések esetében az adatkezelés céljáról nyújtott tájékoztatással összefüggésben többletkövetelmény állapítható meg.

Példa: a munkahelyi kamerás megfigyelőrendszerrel kapcsolatos ajánlásában a Hatóság leszögezi, hogy a munkáltatónak a tájékoztatóban minden egyes kamera vonatkozásában pontosan meg kell jelölnie, hogy az adott kamerát milyen célból helyezte el az adott területen és milyen területre, berendezésre irányul a kamera látószöge. A munkáltató ezzel igazolni tudja a munkavállaló számára azt, hogy miért tekinthető szükségesnek az adott terület megfigyelése. Nem fogadható el az a gyakorlat, amikor a munkáltató általánosságban tájékoztatja a munkavállalókat arról, hogy elektronikus megfigyelőrendszert alkalmaz a munkahely területén.¹⁶

A bonyolultabb, összetettebb adatkezelés esetén (például több adatkezelési cél esetén, amikor egyes célokhoz más és más adatkört használ az adatkezelő) az adatkezelés céljával egyidejűleg a kezelt adatok köréről is tájékoztatást kell nyújtani. Az adott személy akkor tudja felmérni azt, hogy az adatkezelés milyen hatással jár a magánszférájára, ha a kezelt adatok körét is látja - ennek alapján tudja megítélni azt, hogy az adatkezeléshez hozzájáruljon-e vagy sem. Emellett ezáltal az adatkezelő biztosítja az adatalany számára annak lehetőségét, hogy ellenőrizze az Infotv. 4. § (2) bekezdésében rögzített alapelv teljesülését: valóban elengedhetetlenül szükséges adatokat kezel-e az adatkezelő, illetve a cél megvalósulásához szükséges mértékű-e az adatkezelés.

Az adatkezelés célja körében – de akár ettől függetlenül, egy különálló cím alatt – szükséges azt is bemutatni, hogy milyen módon használja, vagy használhatja fel az adatkezelő a személyes adatokat. Így például a vagyonvédelmi célú kamerás megfigyelés esetében az adatkezelési tájékoztatóban rögzíteni kell, hogy az adatkezelő milyen esetben jogosult visszaneézni a felvételeket, illetve kiknek adhatja át a felvételeket.

3. Az adatkezelés jogalapja

- a) Az Infotv. 20. § (1) szerint „az érintettel az adatkezelés megkezdése előtt közölni kell, hogy az adatkezelés hozzájáruláson alapul vagy kötelező”. Önkéntes hozzájáruláson alapuló adatkezelés esetén a hozzájárulást megalapozó tájékoztatónak tehát ezt egyértelműen ki

¹⁵ NAIH-4996/2012H., NAIH-826/2014/H., NAIH-827/2014/H., NAIH-99/2014/H.

¹⁶ A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság ajánlása a munkahelyen alkalmazott elektronikus megfigyelőrendszer alapvető követelményeiről

kell mondania. A hozzájárulás esetén a jogalapról szóló tájékoztatásban a „hozzájárulás” kifejezés használatán túlmenően meg kell jelölni azt a jogszabályhelyet, amelyik a hozzájárulásról rendelkezik¹⁷. Egyes adatkezelések estében röviden ki kell fejteni a hozzájárulás tartalmát is.

Példa: az elektronikus megfigyelőrendszer esetében a hozzájárulás ráutaló magatartással is megadható. Ebben az esetben röviden ismertetni kell, hogy a ráutaló magatartás ekkor azt jelenti, hogy az érintett az erre vonatkozó tájékoztatás ismeretében a kamerák által megfigyelt területre bemegy.

- b) A jogszabályi rendelkezésen alapuló adatkezelések esetében is röviden utalni kell ezen jogalap sajátosságára is, vagyis arra, hogy ez az adatkezelés az érintett hozzájárulásától független, mivel az adatkezelést a jogalkotó törvényben határozta meg. Ebben az esetben nem elegendő pusztán a jogszabály nevét feltüntetni, hanem meg kell jelölni az adatkezelési körülményeket tartalmazó jogszabályhelyet is.
- c) Az Infotv. más jogalapjainál is természetesen szükséges a jogalap rövid bemutatása, hogy az érintettek megértsék, az adatkezelő mely jogalapot miért is alkalmazza a személyes adataik kezelésére.

4. A kezelt adatok köre

Az adatkezelési tájékoztatóban pontosan fel kell sorolni azokat a személyes adatokat, amelyekre az adatkezelés kiterjed. Nem elégséges, ha az adatkezelők gyűjtőfogalommal határozzák meg a kezelt személyes adatok körét (például személyazonosító adatok, elérhetőségi adatok).

Az Infotv. 3. § 2. pontja alapján személyes adatnak minősül az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés is, így adott esetben az adatkezelési tájékoztató megfogalmazásakor erre is ki kell térni.

Példa: az elektronikus megfigyelőrendszer elsődlegesen az érintett képmását rögzíti, azonban a megfigyeléssel összefüggésben további személyes adat kezelése is történhet. Az Infotv. 3. § 2. pontja szerint ugyanis nem csak az érintettel kapcsolatba hozható adat minősül személyes adatnak, hanem az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés is. Ennek alapján személyes adatnak tekinthető az érintett magatartása is, amit a kamera rögzít. Erre a körülményre szintén utalni kell a tájékoztatóban.

Mint már korábban szó volt róla, a bonyolultabb, összetettebb adatkezelés esetén a kezelt adatok körét az adatkezelés céljával egy helyen szükséges meghatározni, például egy táblázatos formában. A magánszemély ennek alapján tudja megítélni azt, hogy az adatkezeléshez hozzájáruljon-e vagy sem. Emellett ezáltal az adatkezelő biztosítja az érintett számára annak lehetőségét, hogy ellenőrizze az Infotv. 4. § (2) bekezdésében szereplő alapelv teljesülését: valóban elengedhetetlenül szükséges adatokat kezeli-e az adatkezelő, illetve a cél megvalósulásához szükséges mértékű-e az adatkezelés.

¹⁷ Így például: az Infotv. 5. § (1) bekezdés a) pontja, Grt. 6. § (1)-(2) bekezdés, az Szvtv. 30. § (2) bekezdése.

5. Az adatkezelés időtartama

Az adatkezelés időtartamáról adatkezelési célokhoz kapcsolódóan kell tájékoztatni az érintetteket. A Hatóság azt javasolja az adatkezelőknek, hogy az adatkezelési célhoz és a kezelt adatok köréhez kapcsolódjon az időtartamról szóló tájékoztatás, ezáltal e tekintetben is elősegítve azt, hogy az érintett ellenőrizni tudja az Infotv. 4. § (2) bekezdésében foglalt alapelv teljesülését.

Amennyiben az adatkezelés időtartama tekintetében valamely jogszabály előírást tartalmaz, úgy azt a tájékoztatóban fel kell tüntetni (például az Szvtv. meghatározza, mennyi ideig lehet tárolni az Szvtv. szerinti célból készített felvételeket).

6. Adatfeldolgozó igénybevételéről szóló tájékoztatás

Az adatfeldolgozó megjelölésével kapcsolatban az 1. pontban írtak irányadóak: az erről szóló tájékoztatásban legalább az adatfeldolgozó nevének és elérhetőségének kell szerepelnie (de az adatkezelő döntése alapján más adatok is szerepelhetnek benne). Az adatfeldolgozó igénybevételéhez nem kell az érintett előzetes beleegyezése, de szükséges a tájékoztatása. Az információs önrendelkezési jog érvényesülése érdekében az adatkezelőnek biztosítania kell, hogy a magánszemély a személyes adatai útját a feldolgozásuk során követni, és a jogait érvényesíteni tudja, ezért az adatkezelőnek az adatkezelés megkezdése előtt nem elegendő az adatkezelési tájékoztatóban azt megjelölni, hogy az adatkezelés során adatfeldolgozót vesz igénybe, hanem az adatátvevő személyét is pontosan meg kell jelölnie, ahogy azt az Infotv. 20. § (2) bekezdése is előírja. Nem elfogadható pl. az olyan megfogalmazás, hogy „az adatkezelő adatfeldolgozót vesz igénybe” vagy „az adatkezelő személyes adatokat adatfeldolgozónak átadja”.

Emellett a Hatóság elvárja, hogy az adatkezelő a tájékoztatóban jelölje meg, hogy az adatfeldolgozó pontosan milyen tevékenységet lát el az adatkezelő számára (például tárhelyszolgáltató igénybevétele esetén az általa végzett művelet a személyes adatok tárolása). Az érintett számára ez teszi követhetővé a személyes adatai áramlásának útját, illetve így tudja felismerni azt, milyen szervezetek, milyen módon kapcsolódnak az adatkezeléshez. A tájékoztatásnak arra is ki kell térnie, hogy az adatfeldolgozó milyen személyes adatokhoz, milyen időtartamra fér hozzá, és azokon milyen adatkezelési műveleteket végez.

Ha az adatkezelő nem vesz igénybe adatfeldolgozót, akkor ezt a körülményt érdemes a tájékoztatóban külön rögzíteni.

7. Az adatok megismerésére jogosult személyek köre

A tájékoztatóban szükséges annak részletezése, hogy az adatokhoz ki, milyen módon férhet hozzá. Ennek alapvetően a nagyobb szervezetrendszeren belül van jelentősége, ahol több különböző feladatokat ellátó szervezeti egység is kezelheti a személyes adatokat. Kiemelt jelentősége van továbbá a munkahelyi adatkezelések esetében is, minthogy a munkahelyen egy-egy személyes vagy különleges adat jogosulatlan megismerése jelentős hatással lehet a munkavállalók információs önrendelkezési jogára és magánszférájára.

Ezzel összefüggésben szükséges arra is kitérni, hogy az adatokhoz hozzáférő személyek és szervezetek milyen adatkezelési műveleteket hajthatnak végre a személyes adatokkal

kapcsolatban (például a rögzített felvételekhez mely személyek férhetnek hozzá - de ez nem jelenti a munkatársak név szerinti megnevezését, csupán munkakör alapján kell azonosítani őket).

8. Adatbiztonsági intézkedésekről szóló tájékoztatás

Az Infotv. 20. § (2) bekezdés nem nevesíti az adatbiztonsági intézkedéseket, azonban a Hatóság szerint elvárható, hogy az adatkezelők röviden és közérthetően ismertessék, milyen adatbiztonsági intézkedésekkel gondoskodnak a személyes adatok védelméről.

Az adatbiztonsági intézkedésekről szóló tájékoztatás esetében nem fogadható el az, hogy szó szerint idézik az Infotv. 7. §-át. Az adatkezelőknek természetesen nem szükséges részletes felvilágosítást nyújtani az egyes adatbiztonsági intézkedésekről, hiszen ezzel veszélyeztethetik azok hatékonyságát, azonban törekedniük kell arra, hogy az érintettek megismerhessék azokat a főbb intézkedéseket és azok lényegét, amelyekkel az adatkezelők védik a személyes adataikat.

9. Az Infotv. 6. § (5) bekezdésén alapuló adatkezelésről szóló tájékoztatás

Az adatkezelőknek a tájékoztatóban külön pontban (címben, alcímben, fejezetben), más adatkezelési körülményektől elkülönítetten kell az érintetteket tájékoztatniuk az Infotv. 6. § (5) bekezdésén alapuló adatkezelésről. Ez ugyanis jelentősen korlátozza az érintettek információs önrendelkezési jogát, hiszen az Infotv. 6. § (5) bekezdése épp az érintett hozzájárulásának hiánya esetére teszi lehetővé az adatkezelést (az érintett visszavonta a hozzájárulását vagy valamilyen méltányolható indokból az adatkezelőnek nem kell beszerezni az érintett külön hozzájárulását az adatkezeléshez)¹⁸.

Ezen jogalap alkalmazáshoz az adatkezelőknek el kell végezniük az ún. érdekmérlegelési tesztet, amelyre vonatkozóan irányadó megállapításokat tartalmaz az Adatvédelmi Munkacsoport 6/2014. számú Véleménye¹⁹. Az érdekmérlegelési teszt voltaképp egy három lépcsős folyamat, melynek során azonosítani kell az adatkezelő jogos érdekét, valamint a súlyozás ellenpontját képező adatalanyi érdeket és az érintett alapjogot, végül a súlyozás elvégzése alapján meg kell állapítani, hogy kezelhető-e a személyes adat.

¹⁸ Infotv. 6. § (1) Személyes adat kezelhető akkor is, ha az érintett hozzájárulásának beszerzése lehetetlen vagy aránytalan költséggel járna, és a személyes adat kezelése

a) az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettség teljesítése céljából szükséges, vagy

b) az adatkezelő vagy harmadik személy jogos érdekének érvényesítése céljából szükséges, és ezen érdek érvényesítése a személyes adatok védelméhez fűződő jog korlátozásával arányban áll.

(5) Ha a személyes adat felvételére az érintett hozzájárulásával került sor, az adatkezelő a felvett adatokat törvény eltérő rendelkezésének hiányában

a) a rá vonatkozó jogi kötelezettség teljesítése céljából, vagy

b) az adatkezelő vagy harmadik személy jogos érdekének érvényesítése céljából, ha ezen érdek érvényesítése a személyes adatok védelméhez fűződő jog korlátozásával arányban áll további külön hozzájárulás nélkül, valamint az érintett hozzájárulásának visszavonását követően is kezelheti.

¹⁹ 6/2014. számú vélemény az adatkezelő 95/46/EK irányelv 7. cikke szerinti jogszerű érdekeinek fogalmáról, WP217, http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp217_hu.pdf#h2-2

A teszt eredményéről oly módon kell tájékoztatni az érintetteket, hogy annak alapján egyértelműen meg tudják állapítani, mely jogos érdek alapján miért is tekinthető arányos korlátozásnak az, hogy az adatkezelő a beleegyezésük nélkül kezeljen személyes adatot.

10. Az érintettek jogai és jogérvényesítési lehetőségei

Az érintetteket az adatkezeléssel összefüggésben megillető jogokról szóló tájékoztatásban az adatkezelőknek ki kell térni arra, hogy milyen elérhetőségen keresztül tudja a személy a kérelmét benyújtani, az adatkezelő mennyi időn belül tesz eleget az érintetti kérelemnek. Emellett célszerű kifejtetni az egyes érintetti jogok tartalmát is (akár egy példa bemutatásán keresztül), hiszen az egyes jogokat a magánszemélyek az elnevezésük alapján nem biztos, hogy ismerik (például a tiltakozás joga pontosan mire is terjed ki). Emellett az adatkezelőknek ki kell térniük az érintetti joggyakorlás egyes sajátosságaira.

Példa: az elektronikus megfigyelőrendszer üzemeltetésével együtt járó adatkezelés esetében sajátosságosan alakulhat az érintett helyesbítéshez való jog. Az érintett nyilvánvalóan nem kérheti a felvétel tartalmának módosítását, azonban a felvétellel összefüggésben rögzített egyes adatok módosítását (például a felvételen látható dátum helyesbítése), feltéve, ha tudja igazolni, hogy az adat a valóságnak nem felel meg.

Az adatkezelőknek a jogérvényesítési lehetőségek körében mindenképp érdemes kitérniük arra, hogy az adatalanyok valamely eljárás kezdeményezése előtt célszerű a panaszt az adatkezelőnek elküldenie. A Hatóság tapasztalatai alapján a vizsgálati eljárások túlnyomó többségében az adatkezelők a Hatóság felszólításának eleget tesznek, sőt sokszor maguk az adatkezelők is belátják, hibát követtek el. A Hatóság ugyanakkor azt is megfigyelte, hogy a magánszemélyek a panaszaikkal nem keresik meg az adatkezelőket, és ezáltal nincs lehetőség arra, hogy az adatkezelő magától helyreállítsa a jogszerű állapotot, holott az adatkezelők az esetek nagy részében a panaszossal együttműködnének, ha konkrét kérelem érkezne a részükről.

Az adatkezelőknek a jogérvényesítési lehetőségek között két eljárás kezdeményezésének lehetőségéről kell tájékoztatást adniuk. Egyfelől fel kell az adatalany figyelmét hívni arra, hogy a Hatóság eljárását kezdeményezheti. Az adatkezelőknek a tájékoztatásban fel kell tüntetniük a Hatóság hivatalos elektronikus levezési címét, postai elérhetőségét, telefonszámát, illetve a Hatóság honlapjának a címét. Másfelől az érintettet tájékoztatniuk kell a bírósághoz fordulás lehetőségéről. Ebben az esetben az adatkezelőknek ki kell térniük arra a sajátosságra, hogy az érintett dönthet úgy, hogy a pert a lakóhelye vagy tartózkodási helye szerinti törvényszék előtt indítja meg.²⁰

²⁰ Infotv. 22. § (3) bekezdés.

IV.

Az előzetes tájékoztatás és a jogalapok kapcsolata, a tájékoztatás elmaradásának következményei

1. A hozzájáruláson alapuló adatkezelés és az előzetes tájékoztatás

Az Infotv. 3. § 7. pontja alapján a hozzájárulás kötelező eleme az, hogy az érintett akaratnyilvánítása, beleegyezése megfelelő tájékoztatáson alapuljon. A Hatóság az ajánlásban korábban már kiemelte az előzetes, megfelelő tájékoztatás jelentőségét. A magánszemélyek a megfelelő tájékoztatáson keresztül ismerhetik meg a személyes adataikra vonatkozó adatkezelést, illetve ezáltal érvényesülhet az érintett információs önrendelkezési joga: az az adatkezelés lehet jogszerű, amelynek körülményei az érintettek előtt maradéktalanul ismertek. Az adatalany az előzetes, megfelelő tájékoztatás alapján képes felismerni azt, hogy az adott adatkezelés milyen hatással van az információs önrendelkezési jogára és a magánszférájára.

A hozzájárulásnak az adatvédelmi jogban három, egymáshoz konjunktív módon kapcsolódó tartalmi eleme van: az önkéntesség, a határozottság, és a megfelelő tájékozottság. A hozzájárulás kizárólag akkor tekinthető jogszerűnek, ha mindhárom tartalmi követelményt teljesíti. A hozzájárulás alapján az adatkezelés csak addig terjedhet, ami a tájékoztatás alapján indokolt. Ezért nem tekinthető megadottnak a hozzájárulás olyan adatkezelési műveletekre nézve, melyről az érintett előzetesen nem tájékoztatták.

Minél összetettebb az adatkezelés, annál nagyobb az elvárás az adatkezelővel szemben. Minél nehezebbé válik az átlagpolgár számára átlátni és megérteni az adatkezelés valamennyi elemét, annál nagyobb erőfeszítéseket kell tennie az adatkezelőnek annak bizonyítása érdekében, hogy a hozzájárulás megszerzése konkrét és érthető tájékoztatáson alapult.²¹

Az előzetes, megfelelő tájékoztatás elmaradásának következményét objektív, a magánszemélyekre jellemző egyedi körülményektől függetlenül kell megítélni (így például nincs jelentősége annak, hogy egy-egy személy milyen jogi ismeretekkel vagy milyen szövegértelmezési képességgel rendelkezik). Amennyiben a tájékoztatás hiányosságai jelentősen befolyásolták a személyeket akaratuk kinyilvánításában, és emiatt az adatkezelés hatásait jelentősen korlátozottan ismerhették fel, akkor az adatkezelő nem rendelkezik megfelelő jogalappal az adatkezeléshez és az adatkezelése jogellenes lesz. Az adatkezelés jogszerűségének megítélését nem befolyásolja az a körülmény, hogy az adatkezelő a hozzájárulás 3. § 7. pontjában szereplő további követelményeit adott esetben teljesítette (például az adatkezelő „checkbox” alkalmazásával biztosította a hozzájárulás határozottságát és félreérthetlenségét).

A Hatóság szerint nem önmagukban, egymástól elszigetelve kell vizsgálni a hozzájárulás egyes törvényi ismérveit, hanem összességükben, az egymásra gyakorolt hatásukkal együttesen kell megítélni, hogy az adatkezelő gyakorlata megfelelt-e az adatvédelmi követelményeknek. A Hatóság álláspontja szerint adott esetben a megfelelő tájékoztatás elmaradása aláássa az akarat kinyilvánításának tudatosságát, tájékozottságát, és emiatt nem érvényesülhet megfelelően sem a hozzájárulás határozottsága, sem pedig annak félreérthetlensége, illetve az önkéntesség is megkérdőjelezhető.

²¹ Vélemény 22. oldal

Amennyiben azonban az adatkezelő teljesíti az Infotv. 3. § 7. pontjában szerepelő további követelményeket, akkor az előzetes tájékoztatás hiányosságából fakadó jogellenességet azzal lehet orvosolni, ha az adatkezelő módosítja az adatkezelési tájékoztatót, és az alapján újabb – önkéntes, határozott és félreérthetetlen – hozzájárulást kér az érintettektől az adatkezeléshez. Azon érintettek esetében, akik ezt a hozzájárulást elmulasztják, az adatkezelő nem rendelkezik megfelelő joggal az adatkezeléshez, így esetükben a személyes adataikat törölniük kell.

2. A törvényen alapuló adatkezelés és az előzetes tájékoztatás

Az Infotv. a törvényi felhatalmazáson alapuló adatkezelés esetén is megköveteli az érintettek tájékoztatását, mely egyrészt a pontos törvényhely megjelölését, másrészt a 20. § (4) bekezdésében felsoroltak ismertetését jelenti²². Törvényen alapuló adatkezelés esetén gyakori, hogy több tízezer, százezer személy személyes adatának kezelésére ad felhatalmazást a jogszabály, ezért a Hatóság álláspontja szerint a tisztességes adatkezelés alapelveinek követelményéből levezethetően, törvényen alapuló adatkezelés esetén is elvárható részletes tájékoztatás.

Példa: felsőoktatási intézmény több tízezer hallgató és több száz alkalmazott személyes adatait kezeli az Nff²³. felhatalmazása alapján. Az adatkezelés többek között kiterjed az érintettek természetes személyazonosító adataira, lakcímére, azonosító jeleire (adóazonosító jel, TAJ-szám), állampolgárságára, adott esetben szociális körülményeire, egészségügyi adataira, illetve az alkalmazottak és a hallgatók részére történő kifizetésekre is. A Hatóság álláspontja szerint az adatok ilyen széles körét érintő adatkezelés esetében nem fogadható el az a gyakorlat, hogy ha az adatkezelő az érintett számára nyújtott előzetes tájékoztatóként pusztán valamely jogszabály rendelkezéseire hivatkozik. Az ilyen gyakorlat sérti a tisztességes adatkezelés elvét, hiszen aránytalanul korlátozza az érintett azon jogát, hogy az adatkezelés lényeges körülményeit még az adatkezelés megkezdése előtt megismerhesse.²⁴

3. Az érdekmérlegelésen alapuló adatkezelés és az előzetes tájékoztatás

A Hatóság az érdekmérlegelésen alapuló jogalap körében az Infotv rendelkezésein túl az Adatvédelmi Irányelv 7. cikkének f) pontját is figyelembe veszi. Erre tekintettel a Munkacsoportnak az adatkezelő 95/46/EK irányelv 7. cikke szerinti jogszerű érdekeinek fogalmáról szóló 6/2014. számú véleménye közvetlen iránymutatásként szolgál a magyarországi adatkezelők számára is.

²² Infotv. 20. § (3) Kötelező adatkezelés esetén a tájékoztatás megtörténhet a (2) bekezdés szerinti információkat tartalmazó jogszabályi rendelkezésekre való utalás nyilvánosságra hozatalával is.

(4) Ha az érintettek személyes tájékoztatása lehetetlen vagy aránytalan költséggel járna, a tájékoztatás megtörténhet az alábbi információk nyilvánosságra hozatalával is:

- a) az adatgyűjtés ténye,
- b) az érintettek köre,
- c) az adatgyűjtés célja,
- d) az adatkezelés időtartama,
- e) az adatok megismerésére jogosult lehetséges adatkezelők személye,
- f) az érintettek adatkezeléssel kapcsolatos jogainak és jogorvoslati lehetőségeinek ismertetése, valamint
- g) ha az adatkezelés adatvédelmi nyilvántartásba vételének van helye, az adatkezelés nyilvántartási száma, kivéve a 68. § (2) bekezdésében foglalt esetet.

²³ 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról

²⁴ : NAIH-2332-4/2013/V

A Munkacsoport ajánlása ezen jogalap körében a tájékoztatással kapcsolatban, hogy az adatkezelő az adatalanyi jogok gyakorlása, illetőleg az adatkezelés ellenőrzése érdekében közérthető és világos módon magyarázza meg az adatalanyok részére, miért tartja úgy, hogy az adatkezeléshez fűződő jogos érdeke felülmúlja az adatalany érdekeit és jogait, illetőleg tájékoztassa az adatalanyokat a bevezetett garanciákról és a tiltakozási lehetőségről.

Az érdekmérlegelési teszt elvégzése, és az erről való tájékoztatás tehát a jogszerű adatkezelés feltétele ezen jogalap esetében. A Hatóság már hatósági határozatban is foglalkozott a jogalap jogszerű alkalmazása esetén szükséges feltételek és garanciák hiánya és a nem megfelelő tájékoztatás jogkövetkezményeivel.

Példa: Az adatbázis átruházója nem végezte el az érdekmérlegelési tesztet, így annak eredményéről sem tájékoztathatta az adatalanyokat, valamint a megfelelő leiratkozási lehetőséget sem biztosította a részükre. A Hatóság megállapította, hogy az adatbázisban szereplő személyes adatok a megfelelő jogalap jogszerű alkalmazásához szükséges feltételek és garanciák biztosítása nélkül, jogellenesen kerültek átruházásra. Mérlegelve azonban az adott jogeset összes körülményét, különösen azt, hogy az adatbázis átruházásával az adatalanyok érdekeit és alapjogait érintő hátrányos következmények az adatbázis eddigi fel nem használása miatt nem következtek be, a Hatóság álláspontja szerint a megfelelő jogalap helyreállítható azáltal, hogy az adatbázis átruházója, vagy a teljesedésbe ment szerződés folytán az adatok tényleges kezelője, az adatbázis felhasználása előtt nyújtott, az átruházásról és az érdekmérlegelési teszt eredményéről adott megfelelő tájékoztatás mellett megadja az érdekek közötti egyensúly kiegyenlítése érdekében biztosított tiltakozási lehetőséget az érintettek számára²⁵.

V.

Összegzés

A Hatóság az Infotv. 38. § (4) bekezdés c) pontja alapján az alábbi ajánlást adja az adatkezelők számára:

A kifejtett szempontok alapján tekintsék át meglévő adatkezelési tájékoztatójukat, vegyék figyelembe az általuk végzett adatkezelés sajátosságait, és szükség szerint végezzék el azokat a módosításokat, mellyel a tájékoztatási kötelezettségnek megfelelően eleget tesznek.

Az ajánlás zárásaként a Hatóság kiemeli, hogy a jelen ajánlásnak megfelelően megalkotott adatkezelési tájékoztató önmagában nem teszi jogszerűvé az adatkezelést. Az egyes adatkezelési körülményeknek (például az adatkezelés célja, időtartama, az adatkezelés jogalapja) az Infotv. és más adatvédelmi tárgyú törvényeknek megfelelő kialakítása az elsődleges feladata az adatkezelőknek. Az előzetes tájékoztatást nem lehet elválasztani attól, hogy az is egy folyamat része, az adatkezelés tervezettségének, végiggondolásának a végeredménye. Mindaz, amit az érintett megismerhet az adatkezelési tájékoztatón keresztül, az egy alapos, mélyreható adatkezelői elemzésnek, tervezésnek a szintézise. A Hatóság felhívja a figyelmet, hogy a tájékoztató alapvetően struktúrája lehet egy adatkezelés megtervezésének, azonban az egyes adatkezelési körülmények részletekbe menő feltérképezése szükséges az adatkezelők részéről.

²⁵ NAIH/2015/515/H. számú határozat

Ezzel összhangban az összetett, bonyolultabb adatkezelést végző, vagy nagyobb szervezetrendszerrel rendelkező adatkezelőktől – az adatkezelési tájékoztató megalkotásán túlmenően – elvárható, hogy külön, belső adatkezelési szabályzattal rendelkezzenek, amely kézikönyv jelleggel bemutatja az adatkezelést ténylegesen végző munkatársak számára azt, hogy milyen feladatok és kötelezettségek vannak az adatkezelés során.

A Hatóság végül hangsúlyozza azt is, hogy az egyes adatkezelési körülmények időről időre megváltozhatnak, illetve az adatkezelő dönthet arról, hogy a folyamatban levő adatkezeléséhez kapcsolódóan új adatkezelési céllal egészíti ki. Ebben az esetben elkerülhetetlen a tájékoztató módosítása. Az adatkezelőnek kiemelt figyelmet kell fordítania arra, hogy az adatkezelési körülményekben bekövetkező változások megjelenjenek az adatkezelési tájékoztatóban is. Ettől függetlenül is, a Hatóság azt javasolja, hogy évente egy alkalommal az adatkezelő vizsgálja felül az adatkezelési tájékoztatóját, úgy formai, mint tartalmi szempontból.

Budapest, 2015. szeptember 29.

Dr. Péterfalvi Attila
elnök
c. egyetemi tanár

Melléklet

A „sajátos helyzetű” személyek tájékoztatását elősegítő egyéb kérdések

Az alábbi fejezetben a fent leírtakon túl olyan kérdésekről is fontos szót ejteni, melyek bizonyos csoportba tartozó személyek²⁶ adatkezelési tájékoztatóhoz történő egyenlő esélyű hozzáférést érintik. A következőkben leírtakkal a Hatóság igyekszik képet adni arról, hogy a fentiekben túlmenően pl. a gyerekek, idős emberek, avagy éppen a fogyatékkal élő személyek tájékozódását személyes adataik védelmét illetően mi könnyíti meg online, illetve a személyesen történő ügyintézés során.

²⁶ A W3C konzorcium csoportosítása alapján informatikai szempontból – a teljesség igénye nélkül - sajátos helyzetűnek számítanak:

„•Vizuális: vak-, gyengénlátó-, képernyős munkahelyen munkája során képernyőt használó, színvak-, színtévesztő-, epilepsziás-, monokróm eszközt, rossz kontrasztú képernyőt vagy mobiltelefont használó emberek

•Auditív: hallássérült-, hangszóróval nem rendelkező gépen, hangos helyen vagy egy légtérű irodában dolgozó felhasználók

•Mozgási: mozgássérült-, Alzheimer-kóros-, kézsérülés, ínhüvelygyulladás miatt átmenetileg korlátozott, csak billentyűt vagy csak egeret használó felhasználók

•Kognitív: értelmileg akadályozott-, informatika területén járatlan felhasználók, idősek, gyerekek, más kultúrkörből származó vagy a honlap nyelvét idegen nyelvként beszélő emberek

•Hardver: mobil eszközön dolgozók, régi elavult hardvert használók, különböző régebbi verziójú, vagy nagyon új böngészőt használ”.

[forrás: <http://www.w3c.hu/szolgáltatások/miertkellakadalymentesíteni.html>]

Minden felhasználó számára elengedhetetlen, hogy az egyes honlapokon az adatvédelmi tájékoztatóhoz könnyen hozzáférhessen, azt minden nehézség nélkül meg tudja találni és el tudja olvasni (például a látássérülteknek ne kelljen a .pdf vagy egyéb formátumban, képként közzétett dokumentumot szöveggé konvertálniuk, nem is beszélve arról, hogy az informatikában járatlan személyek nem képesek a számukra leginkább megfelelő változat létrehozására). Ehhez azonban fontos, hogy a weboldal egésze (vagy legalább az adatvédelemmel kapcsolatos információkhoz vezető út és maga az adatvédelmi tájékoztató) akadálymentes legyen, azaz megfeleljen a World Wide Web Consortium (a továbbiakban: W3C) által megalkotott Web Content Accessibility Guidelines 2.0 (a továbbiakban: WCAG 2.0)²⁷ - kezdetben ajánlás, jelenleg már szabvány²⁸ követelményeinek.

A személyes ügyintézés során – különösen, amennyiben szerződéskötésre kerül sor - nemcsak a pénzügyi szervezetnek minősülő adatkezelőknek ajánlott betartani a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete elnökének a fogyatékos ügyfelekkel kapcsolatos bánásmódról szóló 12/2012. (XI. 16.) számú ajánlásának²⁹ III. és IV. részében meghatározott, az adatvédelmi tájékoztató megismerésére is alkalmazható, a fentiekben nem vázolt követelményeket azzal a kiegészítéssel, hogy amennyiben egy szolgáltatás célcsoportjába gyengénlátó vagy idős személy tartozik, úgy legyen lehetősége az adatvédelmi tájékoztatót nagybetűs formában igényelnie; az elektronikusan elérhető dokumentumok elolvasásában nem jártas vak személy pedig a tájékoztató felolvasásán túl választhassa annak Braille-ben történő megismerésének lehetőségét.

Végül, de nem utolsó sorban általános jelleggel leszögezhető, hogy azon adatkezelők, akik az informatikai szempontból „sajátos helyzetű” csoportok számára kedvezni szeretnének, fontos, hogy az érdekképviselői vagy egyéb szervezetekkel egyeztessenek a mindenkinek megfelelő gyakorlat kialakítása érdekében, hiszen számos esetben különösebb anyagi ráfordítás nélkül, egyszerűen empátiát tanúsítva tehető könnyebbé néhány embertársunk előzetes tájékoztatáshoz való jogának gyakorlása.

²⁷ <http://www.w3c.hu/forditasok/WCAG20/>

²⁸ <http://www.w3c.hu/szolgaltatasok/akadalymenteshonlap.html#elemzes>

²⁹ <https://www.mnb.hu/letoltes/2012-xi-16>